

[Knihovna - věc veřejná: diskuze o budoucnosti veřejných knihoven v ČR v digitální době \[1\]](#)

Autor:

- [RICHTER, Vít](#) [2]

Číslo:

- [2018, ročník 27, číslo 1](#) [3]

Rubrika:

- [Trendy v knihovnách](#) [4]

Klíčová slova:

- [Knihovna - věc veřejná](#) [5], [role knihoven](#) [6], [rozvoj knihoven](#) [7]

U příležitosti 100 let od založení Československa v roce 1918 a v těsné souvislosti se stým výročím prvního knihovního zákona z roku 1919 připravil SKIP ve spolupráci se Sdružením knihoven ČR cyklus panelových diskuzí. V průběhu roku 2018 se v krajích u kulatých stolů sejdou zástupci ministerstva kultury, krajů, obcí, knihoven i jejich uživatelů, aby diskutovali o budoucnosti veřejných knihoven. Záštitu nad akcí převzala Asociace krajů ČR, Svaz měst a obcí ČR, Spolek pro obnovu venkova a Ministerstvo kultury ČR, které pro projekt poskytlo dotaci.

Proč diskutovat o budoucnosti veřejných knihoven

Česká republika má nejhustší síť veřejných knihoven na světě, kterou ročně navštíví téměř 24 milionů čtenářů a návštěvníků. Mít v obci knihovnu je tradice, která je spojena se vznikem samostatného Československa v roce 1918. Knihovní zákon tehdy uložil každé obci zřídit a provozovat knihovnu s cílem doplnit a prohloubit vzdělanost všech vrstev obyvatelstva. Od roku 2001, kdy začal platit nový knihovní zákon, přestalo být provozování knihovny pro obce povinností. Každá obec si dnes zcela volně může rozhodnout o tom, jakou chce mít v obci knihovnu a zda ji vůbec chce mít. Zrušení povinnosti zřizovat knihovnu vyvolávalo ještě před schválením zákona četné obavy, zda nedojde k hromadnému rušení veřejných knihoven. Počet knihoven od té doby poklesl a mírně se snižuje i nadále, ale jedná se spíše o jev, který souvisí se slučováním obcí, proměnou knihoven na pobočky apod.

Do činnosti knihoven již desítky let zasahuje využívání výpočetní techniky, vznik a rozšíření internetu, digitalizace knihovních fondů, vznik sociálních sítí, nových médií a dalších informačních technologií. Pro každého z nás se zásadním způsobem mění způsob vyhledávání a získávání informací a to samozřejmě proměňuje i knihovny a jejich úlohu ve společnosti. Informační technologie představují pro knihovny nové výzvy v oblasti přístupu k informacím, autorských práv i dostupnosti informačních zdrojů pro vzdělávání i volný čas. Veřejné knihovny už řadu let sledují trend proměny od pouhé půjčovny tištěných knih a časopisů k instituci, která se mnohem intenzivněji věnuje aktivní práci s literaturou a proměňuje se na kulturní, vzdělávací a komunitní centrum obce. Knihovny usilují o to, aby i v digitálním věku byly chápány jako volně dostupný, důvěryhodný zdroj informací a současně jako příjemné a bezpečné místo pro učení, kreativitu a inovace ve své obci.

Proměna veřejných knihoven je dlouhodobou prioritou, která se odráží v celé řadě domácích

i zahraničních dokumentů, ať už tím myslíme schválenou [Koncepti rozvoje knihoven v České republice na léta 2017–2020](#) [8] nebo v současné době vrcholící diskuze o celosvětové strategii knihoven [IFLA Global Vision](#) [9]. Při obecném hodnocení výkonu českých knihoven lze konstatovat, že v knihovnách probíhá celá řada změn – trvale se zvyšuje počet knihoven, které rozšiřují své funkce, roční statistiky vykazují trvalý vzestup počtu vzdělávacích a kulturních akcí a dynamický nárůst počtu jejich návštěvníků. Zejména větší knihovny ale v této oblasti začínají narážet na limity svých kapacit, ať už tím myslíme počet a kvalifikaci pracovníků, nedostatek prostor, ale také konkurenci aktivit jiných institucí v místě. Na druhé straně existuje (zejména v malých obcích) přibližně 3 000 knihoven, kde transformace ještě nezačala. Téměř 40 % procent knihoven působí v prostorách, kde v posledních více než dvaceti letech neproběhla žádná investiční akce, nedošlo k rozšíření nebo novému vybavení interiéru. Takové knihovny nemohou lákat své návštěvníky na příjemné prostory a těžko mohou konkurovat lesku nákupních center či jiných moderních institucí. Otázkou tedy je, zda transformace veřejných knihoven probíhá dostatečně rychle.

Kulaté stoly

Veřejné knihovny mají silný potenciál rozvoje i v digitálním věku, ale je nezbytné investovat do jejich proměny. Diskuze u kulatých stolů chce upozornit na klíčové problémy i výzvy a hlavně zainteresovat všechny důležité hráče, kteří rozhodují o knihovnách. Jedná se především o samotné obce, jejich zastupitelstva a také obyvatele obce. Jsou to právě obce, které z 90 % financují činnost svých knihoven. Proměnu by jistě měl nebo mohl podporovat kraj, stát, ale i soukromý sektor. Stejně jako v některých zemích by bylo možné využít strukturální fondy Evropské unie, ale to by záviselo na vyjednaných podmínkách.

Na úvod každého kulatého stolu zazní prezentace, která shrne hlavní trendy budoucího rozvoje veřejných knihoven:

- pokračovat a přizpůsobovat tradiční knihovnu s knihami,
- rozvíjet digitální služby,
- rozvíjet nové služby pro lidi, kteří jsou každodenně digitální, tj. proměnit knihovny na vzdělávací, kulturní a komunitní centra obcí.

Budou prezentovány základní hodnoty a funkce knihoven, zazní informace o tom, jak jsou knihovny využívány a podporovány, zmíněny budou i dobré příklady a úspěšné projekty z regionů. Účastníci diskuzního panelu – zástupci obcí, krajů, ministerstva kultury, knihoven a dalších partnerů – budou pod vedením zkušeného moderátora hledat odpovědi na celou řadu otázek. Na co by se knihovny měly v budoucnu více soustředit? Jaké nové služby by svým návštěvníkům měly nabízet? V čem by se měly změnit? Jaká je situace knihoven v konkrétním regionu? Jak urychlit proces proměny veřejných knihoven na informační, vzdělávací, kulturní a komunitní centra obcí?

Zahájení diskuze o změnách veřejných knihoven pro budoucnost je jednou z aktivit, kterou se chce SKIP více věnovat činnosti, jež je v poslední době označována jako prosazování zájmů knihoven (angl. library advocacy, česky někdy také advokacie knihoven). Jde o to vysvětlovat úlohu, hodnotu a funkce veřejných knihoven v digitální době a přesvědčovat důležité hráče (stakeholdery), aby podporovali rozvoje knihoven. Velkým úkolem je získat spojení nejen těch, kteří knihovny využívají, ale i pomoc části veřejnosti, která zatím z různých důvodů knihovny nepotřebuje. Výsledky kulatých stolů bude možné využít i pro oslovení politických stran a politiků, kteří se budou angažovat v podzimních volbách do zastupitelstev obcí.

Aktuální informace o termínech a místech kulatých stolů Knihovna – věc veřejná jsou k dispozici na [webu projektu](#) [10]. Informace uvedené v přehledu níže se mohou měnit.

Moravskoslezský kraj

Datum a čas: **11. 4. 2018, 10:00 hod.**

Místo: Ostrava, Krajský úřad Moravskoslezského kraje, zasedací sál krajského zastupitelstva

Kontakt: PhDr. Marie Šedá, seda@svkos.cz [11]

Liberecký kraj

Datum a čas: **3. 5. 2018, 13:00 hod.**

Místo: Liberec, Krajská vědecká knihovna v Liberci

Kontakt: Mgr. Blanka Konvalinková, konvalinkova@kvkli.cz [12]

Hl. m. Praha

Datum a čas: **9. 5. 2018, 14:00 hod.**

Místo: Praha, Městská knihovna v Praze

Kontakt: Mgr. Lenka Hanzlíková, lenka.hanzlikova@mlp.cz [13]

Olomoucký kraj

Datum a čas: **16. 5. 2018, 10:00 hod.**

Místo: Olomouc, Krajský úřad Olomouckého kraje

Kontakt: Mgr. Lucie Rysnerová, lucie.rysnerova@vkol.cz [14]

Plzeňský kraj

Datum a čas: **22. 5. 2018, 10:00 hod.**

Místo: Plzeň, Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje

Kontakt: Mgr. Martina Košanová, kosanova.martina@svkpk.cz [15]

Kraj Vysočina

Datum a čas: **23. 5. 2018, 13:00 hod.**

Místo: Jihlava, Horácké divadlo

Kontakt: Mgr. Irena Brezovic, brezovic@kkvysociny.cz [16]

Jihomoravský kraj

Datum a čas: **12. 6. 2018, 13:00 hod.**

Místo: Brno, BVV, Pavilon Morava

Kontakt: Ing. Libuše Nivnická, nivnicka@kjm.cz [17]

Královehradecký kraj

Datum a čas: **13. 6. 2018, 13:00 hod.**

Místo: Hradec Králové, Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové

Kontakt: Mgr. Andrea Součková, andrea.souckova@svkhk.cz [18]

Zlínský kraj

Datum a čas: **13. 6. 2018, 10:00 hod.**

Místo: Zlín, Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně

Kontakt: Ing. Jana Tomancová, tomancova@kfbz.cz [19]

Pardubický kraj

Datum a čas: **14. 6. 2018, 15:00 hod.**

Místo: Pardubice, Krajská knihovna v Pardubicích

Kontakt: Tereza Freudlová, t.freudlova@knihovna-pardubice.cz [20]

Ústecký kraj

Datum a čas: **27. 6. 2018, 10:00 hod.**

Místo: Ústí nad Labem, Severočeská vědecká knihovna v Ústí nad Labem

Kontakt: Jan Černecký, cernecky@svkul.cz [21]

Karlovarský kraj

Datum a čas: **19. 9. 2018, čas zatím neurčen**

Místo: Karlovy Vary, Krajská knihovna Karlovy Vary

Kontakt: Bc. Michaela Němcová, knihovna@knihovnakv.cz [22]

Jihočeský kraj

Datum a čas: **25. 9. 2018, 10:00 hod.**

Místo: České Budějovice, Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích

Kontakt: PhDr. Zuzana Hájková, hajkova@cbvk.cz [23]

Středočeský kraj

Datum a čas: **3. 10. 2018, 14:00 hod.**

Místo: Kladno, Středočeská vědecká knihovna v Kladně

Kontakt: Mgr. Ivona Kasalická, kasalicka@svkkl.cz [24]

URL zdroje: <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2018-rocnik-27-cislo-1/knihovna-vec-verejna-diskuze-o-budoucnosti>

Odkazy

- [1] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2018-rocnik-27-cislo-1/knihovna-vec-verejna-diskuze-o-budoucnosti>
- [2] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/autori/richter-vit>
- [3] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2018-rocnik-27-cislo-1>
- [4] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/rubriky/trendy-v-knihovnach>
- [5] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/knihovna-vec-verejna>
- [6] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/role-knihoven>
- [7] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/rozvoj-knihoven>
- [8] <http://files.ukr.knihovna.cz/200000226-bbd23bcc2/Koncepce.pdf>
- [9] <https://www.ifla.org/globalvision>
- [10] <https://www.knihovna-vec-verejna.cz/>
- [11] <mailto:seda@svkos.cz>
- [12] <mailto:konvalinkova@kvkli.cz>
- [13] <mailto:lenka.hanzlikova@mlp.cz>
- [14] <mailto:lucie.rysnerova@vkol.cz>
- [15] <mailto:kosanova.martina@svkpk.cz>
- [16] <mailto:brezovic@kkvysociny.cz>
- [17] <mailto:nivnicka@kjm.cz>

- [18] <mailto:andrea.souckova@svkhk.cz>
- [19] <mailto:tomancova@kfbz.cz>
- [20] <mailto:t.freudlova@knihovna-pardubice.cz>
- [21] <mailto:cernecky@svkul.cz>
- [22] <mailto:knihovna@knihovnakv.cz>
- [23] <mailto:hajkova@cbvk.cz>
- [24] <mailto:kasalicka@svkkl.cz>